

Vastaus kirjalliseen kysymykseen elatusmaksuvelvollisuuden langettamisesta miehelle, joka ei isyystestin mukaan ole lapsen isä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sheikki Laakson /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 98/2021 vp:

Mihin toimiin oikeusministeri Henriksson aikoo ryhtyä yleisen oikeustajun vastaisen elatusmaksuvelvollisuustuomion suhteen ja estääkseen vastaavan kaltaisen oikeusmurhan tapahtumisen jatkossa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Lapsen elatuksesta annetun lain (704/1975) 2 §:n mukaan lapsen elatuksesta vastaavat lapsen vanhemmat kykynsä mukaan. Vanhemmilla tarkoitetaan laissa lapsen oikeudellisia vanhempia, jotka eivät välttämättä ole samat kuin lapsen geneettiset vanhemmat. Oikeudellinen vanhemmuus ei määräydy lapsen elatuksesta annetun lain vaan isyyslain (11/2015), äitiyslain (253/2018) ja adoptiolain (22/2012) perusteella.

Lapsen elatuksesta annetun lain 12 §:ssä säädetään vanhemmuuden kumoamisen vaikutuksesta elatusvelvollisuuteen. Kun vanhemmuuden kumoamista koskeva kanne on lainvoimaisella tuomiolla hyväksytty, vanhemmuuden tunnustaminen todettu mitättömäksi tai vanhemmuuden vahvistamista koskeva lainvoimainen tuomio purettu, voi tuomioistuin määrätä elatusvelvollisuuden lakkaavaksi. Samalla tuomioistuin voi velvoittaa lapsen edustajan palauttamaan kanteen vireillepanon jälkeen suoritetut elatusavut tai osan niistä, jos lapsen edustaja elatusapua vahvistettaessa tai elatusapuja vastaanottaessaan on tiennyt, että elatusapua suorittanut ei ole lapsen vanhempi. Lisäksi edellytyksenä palauttamiselle on, että sitä on pidettävä lapsen, lapsen edustajan sekä elatusapua suorittaneen olosuhteet huomioon ottaen kohtuullisena.

Edellä mainituista säännöksistä seuraa, että lapsen oikeudellinen vanhempi on elatusvelvollinen niin kauan kuin vanhemmuutta ei ole tuomioistuimen tuomiolla kumottu, tunnustamista mitätöity tai tätä koskevaa lainvoimaista tuomiota purettu. Lapsen elatuksesta annettua lakia ei ole tältä osin tarvetta tarkistaa eikä tällaista lainsäädäntöhanketta ole oikeusministeriössä vireillä. Vallan kolmijako-oppiin viitaten en oikeusministerinä voi ottaa kantaa siihen, onko kirjallisessa kysymyksessä viitatussa tapauksessa elatusvelvollisuutta tai vanhemmuuden kumoamista arvioitu tuomioistuimissa oikein.

Siltä osin, kun kysymyksen taustalla on kyse isyyden kumoamista koskevista määräajoista, olen jo aiemmin ottanut tähän kantaa vastauksissani kirjallisiin kysymyksiin KK 112/2020 vp ja KK 364/2020 vp.

Oikeusministeriössä on parhaillaan käynnissä lainvalmistelutyö, jossa pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelman mukaisesti äitiys- ja isyyslait yhdistetään yhdeksi vanhemmuuslaiksi. Tavoitteena on lakien yhdistämisen yhteydessä arvioida ja tarvittaessa toteuttaa myös tiettyjä lakien soveltamiskäytännössä ilmenneitä kiireellisiä tarkistustarpeita.

Isyyden kumoamiskanteeseen liittyvä määräaika säännös on yksi lainvalmistelutyössä arvioitavista kysymyksistä. Lähtökohtana on, että määräaikaisten ei tule johtaa kohtuuttomiin tilanteisiin. Tästä syystä ehdotetaan, että kantajalla olisi nykyistä enemmän aikaa sen arvioimiseen, nostaako hän kumoamiskanteen säännönmukaisen kahden vuoden kanneajan umpeutumisen jälkeen ilmaantuneiden painavien seikkojen vuoksi. Esitysluonnoksen mukaan kantajalla olisi yksi vuosi aikaa päättää kanteen nostamisesta sen jälkeen, kun syy kanteen nostamiselle on tullut ilmi. Lisäksi syyn painavuutta koskevaa edellytystä ehdotetaan hieman laskettavaksi.

Esitysluonnos on lähetetty lausuntokierrokselle 24.3.2021. Esitys jatkovalmistellaan ottaen huomioon saatu lausuntopalaute ja tarkoitus on, että se saatetaan eduskunnan käsiteltäväksi syksyllä 2021.

Helsingissä 26.3.2021

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson